

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 18/2022-74

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej, Miloša Maďara (sudca spravodajca), Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu skupiny **30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky**, zastúpených advokátskou kanceláriou KALLAN legal s. r. o., Súmračná 25, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Robert Kaliňák, podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd **o pozastavení účinnosti** zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov takto

r o z h o d o l :

Návrhu na pozastavenie účinnosti zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 26. augusta 2022 doručený návrh skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovatelia“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (ďalej „napádaný predpis“) s čl. 1 ods. 1, čl. 141 ods. 1, čl. 141a, čl. 144 ods. 1, čl. 148 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

2. Podaním z 5. októbra 2022 navrhovatelia doplnili návrh na začatie konania o skutočnosti, ktoré podľa ich názoru odôvodňujú postup ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 2 ústavy, t. j. pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok. V doplnení návrhu poukazujú predovšetkým

na všeobecné podmienky vzťahujúce sa na zásadu nepreložitelnosti sudcu bez jeho súhlasu, ktoré sa môžu prejaviť v narušení garancií nezávislého výkonu súdnej moci. Súčasne tvrdia, že nepozastavenie účinnosti napádaného zákona by mohlo spôsobiť nenapraviteľný následok vo vzťahu k právu účastníkov súdneho konania na prerokovanie vecí pred nezávislým a nestranným súdom (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (čl. 48 ods. 2 ústavy). Návrh napokon zdôrazňuje hrozbu vzniku značnej hospodárskej škody spôsobenej neefektívnym vynaložením financií, ktoré sú nevyhnutné pri zabezpečení rozsiahlych zmien podmienok výkonu súdnictva zavádzaných napádaným právnym predpisom. Navrhovatelia navrhujú pozastaviť účinnosť alternatívne, a to buď vo vzťahu k napádanému predpisu ako celku (prvá alternatíva), alebo k jeho vybraným častiam (druhá alternatíva).

3. Uznesením č. k. PL. ÚS 18/2022-35 z 13. decembra 2022 ústavný súd prijal návrh v celom rozsahu na ďalšie konanie. O návrhu navrhovateľov na pozastavenie účinnosti napadnutej právnej úpravy však z dôvodu nedostatku naliehavosti rozhodnutia podľa § 80 zákona o ústavnom súde nerozhodol (účinnosť napádaného zákona mala nastať až o niekoľko mesiacov). Keďže sa však už účinnosť napádaného predpisu dostala do rozmedzia niekoľkých týždňov, naplnil sa objektívny predpoklad na to, aby o tejto časti návrhu ústavný súd rozhodol bezodkladne, t. j. tak, ako to naznačil v bode 19 uznesenia z 13. decembra 2022.

II.

Pozastavenie účinnosti napadnutého právneho predpisu

4. Podľa čl. 125 ods. 2 ústavy a § 78 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd prijme návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov na ďalšie konanie, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo ak hrozí iný vážny nenapraviteľný následok.

5. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že pozastavenie účinnosti napadnutého právneho predpisu je vážnym zásahom, ktorý z dôvodu zaistenia efektívnej ochrany ústavnosti dočasne narúša prezumpciu ústavnosti právnych predpisov. Práve preto k aktivácii takejto právomoci pristupuje len v dostatočne odôvodnených prípadoch a celkom výnimočne (napríklad uznesenie č. k. PL. ÚS 13/09).

6. Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti špecifikoval podmienky, ktoré musia byť splnené preto, aby k pozastaveniu účinnosti právneho predpisu pristúpil. V uznesení č. k. PL. ÚS 10/2014 uviedol, že ohrozenie základných práv a slobôd (resp. hrozba hospodárskej škody alebo iného nenapraviteľného následku) musí byť dostatočne konkretizované, pričom z okolností prípadu musí zjavne vyplývať, že tieto následky možno považovať za preukázané, a teda opodstatnené, a to najmä povahou právneho predpisu alebo jeho časti, či jednotlivého ustanovenia, ktorý bol napadnutý v konaní o súlade právnych predpisov.

7. V uznesení sp. zn. PL. ÚS 9/2016 ústavný súd uviedol, že pre predbežné pozastavenie účinnosti napadnutého právneho predpisu je nutné, aby ohrozenie základných práv a slobôd bolo reálne, priame a aby bol navrhovateľom aj konkretizovaný spôsob ohrozenia. Ohrozenie základných práv a slobôd znamená, že „*dalším uplatňovaním napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo jeho*

ustanovenia bude zúžený chránený rozsah jednotlivých základných práv a slobôd alebo bude výkon týchto práv a slobôd obmedzovaný (sťažovaný) neprimeranými podmienkami či prekážkami“.

8. Pri predbežnom posúdení oprávnenosti pozastavenia účinnosti v nedávnych rozhodnutiach (sp. zn. PL. ÚS 27/2020, PL. ÚS 10/2021) ústavný súd pripomenul, že „pri úvahách o ohrození základných práv a slobôd (je potrebné) vziať taktiež do úvahy a) štandard práv (právnú pozíciu) jednotlivcov pred napadnutou právnou úpravou, b) rozsah, v akom bol daný štandard zmenený novou právnou úpravou, a k c) čomu smeruje návrh na pozastavenie a návrh meritórneho rozhodnutia. Ďalej je dôležité prihliadať na d) reverzibilitnosť právnej pozície jednotlivcov [(ne)napraviteľnosť záťažní spôsobených napadnutou právnou úpravou] a, prirodzene, aj na e) charakter základného práva, o ohrozenie ktorého ide (porovnaj uznesenie o prijatí č. k. PL. ÚS 24/2019-26).“.

9. Na to, aby ústavný súd zasiahol do stability právnej úpravy, a tým tiež do kompetencie normotvorcu, musí byť splnený pomerne vysoký prah závažnosti spomenutých dôvodov. Vyplýva to z pojmov ohrozenie, resp. iný vážny následok, a z predbežnej, operatívnej povahy inštitútu pozastavenia. Ak ide o zásah do obmedziteľných základných práv, musí byť tento zásah ohrozujúci s tým, že hrozba musí byť pomerne zjavná a intenzívna. Ohrozenie je umocnené, ak je zásah do základných práv nenapraviteľný.

10. Pri návrhu na pozastavenie účinnosti napádaného predpisu v tomto konaní je potrebné uviesť, že tento po obsahovej stránke v mnohom (najmä s ohľadom na zákaz nepreložiteľnosti sudcu bez jeho súhlasu) nadväzuje na formulácie, ktoré navrhovatelia použili v odôvodnení návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. Použitá argumentácia sa konkrétnych základných práv (najmä čl. 46 ods. 1 ústavy) dotýka len nepriamo a skôr hypoteticky. Všeobecnému tvrdeniu, podľa ktorého bude pri implementácii napádaného zákona sťažené uplatňovanie dotknutého základného práva (z personálnych či organizačných dôvodov), chýba vysvetlenie bezprostrednosti jeho ohrozenia. Rovnako všeobecne vyznieva aj tvrdenie navrhovateľov, podľa ktorého, ak nedôjde k pozastaveniu účinnosti napádaného právneho predpisu, resp. aspoň tej jeho časti, ktorá upravuje faktické preloženie sudcu na zlúčených súdoch bez súhlasu sudcu, môže dôjsť k nenapraviteľnému zásahu, t. j. porušeniu osobnej garancie nezávislosti sudcu, ktorá môže vyústiť až do porušenia základného práva na konanie pred nezávislým a nestranným súdom. Nedostatok určítosti sa dá konštatovať aj s ohľadom na predkladateľmi formulovanú (hypotetickú) obavu z ohrozenia ústavného práva účastníka súdneho konania na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy), ako aj vzhľadom na deklarovaný negatívny dopad na základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prierahov (čl. 48 ods. 2 ústavy).

11. Ďalšiemu tvrdeniu navrhovateľov, podľa ktorého napadnutý predpis predstavuje hrozbu vzniku značnej hospodárskej škody pre neefektívne vynaloženie rozsiahlych financií nevyhnutných pri zabezpečení zásadných a rozsiahlych zmien organizačných, personálnych a materiálnych podmienok výkonu súdnictva, možno vytknúť nedostatok konkrétnosti. Ide preto opäť skôr o všeobecnú obavu bez vysvetlenia priamych dôsledkov negatívnych vplyvov napádanej právnej úpravy, t. j. vzniku značnej hospodárskej škody.

12. Na základe uvedeného preto možno skonštatovať, že návrh v časti týkajúcej sa pozastavenia účinnosti napadnutého právneho predpisu nespĺňa ústavným súdom vyžadované predpoklady na výnimočnosť postupu podľa čl. 125 ods. 2 ústavy (k tomu bližšie body 43 – 45 uznesenia

o prijatí č. k. PL. ÚS 24/2019-26). Následkom nedostatku bezprostrednosti, teda priamej hrozby k základným právam a slobodám a absencii konkrétosti vzniku hospodárskej škody je nedôvodnosť takéhoto návrhu v jeho celistvosti, resp. v jeho častiach. Preto je uvedenému návrhu potrebné nevyhovieť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2023

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky